

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű postai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszko István lelkészhez Rákospalotya (Pest megye) küldendő.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

NOSZKÓ ISTVÁN

rákospalotyi lelkész.

FŐMUNKATÁRSÁK:

SCHOLTZ ÖDÖN JAHN JAKAB BLATNICZKY PÁL

egyházi író- és lelkész. kiskéri lelkész. cinkotai lelkész.

DUSZIK LAJOS

szatmári lelkész.

GÖMÖRY JÁNOS

eperjesi főgym. igazgató.

Megjelenik hetenként egy íven

A lap ára:

Egész évre 14 K

Félévre 7 K

Egyes szám ára 40 f

Hirdetések és pályázatok ára

Egész oldal 40 K

Alkandó hirdetés-száma 200 f

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: „Haladunk?” Br. Solymosy Lajos. — **Hozzászólások a nőnevelés kérdéséhez.** Egyházfelügyelő, Bartholomaeidesz Adél. — **Prof. kultúra terjesztése.** — **Belélet** — **Pályázatok és hirdetések.**

„Haladunk?”

Ezen cím alatt irtam meg röviden nézetemet a Theologiai Fakultás felállításának tárgyában azon alkalomból, hogy a legutóbb megtartott egyetemes gyűlésünk azzal foglalkozott. Szent-lványi József ugyane címen bírálta meg kifejtett nézetemet; amidőn most a tisztelt hozzászólóval eszmecserebe bocsájtkozom, megmaradok a régi címnél.

Kijelentem, hogy a cikket nem a kisebbségben maradtak nézőpontjából irtam, mert hisz a közgyűlést megelőzőleg állást egyáltalában nem foglaltam, a kérdéssel nem is foglalkoztam, és különben a bányai egykerületnek vagyok a tagja, s ez teljesen érdektelen. Higgye el Szent-lványi hittestvér, hogy ott a helyszínén, a közgyűlésen hallott nyilatkozatokból szereztem azon benyomást, hogy a három kerület között valami versengés folyik, amely versengés nem enged létre jönni egy egységes megállapodást és nem enged dülőre jutni egy nagyon lényeges és fontos egyházi ügyet. Lehet, hogy tévesen! Nem vádolok senkit elfogultsággal. Állítom, hogy érthető és nemes versengéssel állunk szemben, ami emberi dolog, és érzelmi momentumokból ered. Megengedem, hogy Szent-lványi József minden nézetét megfontolva állapítja meg, de hogy egy gyűlésnek minden felszólaló tagja elköszülve menjen oda, az lehetetlenség, vagy legalább is eddig szokatlan. A legtöbben spontán alkotják meg a helyszínén véleményüket, amit a körülmények ismeretével, nem is lehet rossz néven venni. Aki megelőzőleg nem alkothatta meg véleményét, az legtöbb esetben mások után indul. Ezt a körülményt egyesek fel is szokták használni arra, hogy a gyűlés elhatározását irányítják. Harminc éve járom már egyházi gyűlé-

seinket, mindenféle fokozaton, alkalmam volt bőven a gyűlések lélektanát tanulmányozni, s tanulmányozásomból erre a tapasztalatra jutottam. Megengedem, hogy a theologiai fakultás kérdésében már határozottabban kialakult véleményem volt, de azért minden szónokon észleltem a kerülethez való tartozandóságát. Meg vagyok győződve, hogy mindnyájan egy célt akarunk elérni, de ezt csak a „Viribus Unitis” jelszavával érhetjük el.

A theologiai fakultás kérdésében is célt fogunk érni, csak egyszer döntsünk afelett, hol kívánjuk? Sopronban, Pozsonyban, Eperjesen vagy Budapesten.

Régi hagyományaim és érzelmeim engem Sopronhoz hangolnak, de azt nem tartanám célszerűnek. Maradna részemre Pozsony, vagy Eperjes. Pozsony tudtommal eddig nem mutatott fál semmit, míg Eperjes világosan leírta mindazokat az intézményeket és körülményeket, melyek mindenki előtt Eperjest tennék alkalmatossá, tehát én Eperjes mellett dönthetnék, ha döntésig jutnánk a három hely között.

Értesüléseim szerint azonban az sem volna lehetetlen, hogy Budapesten állíttassék fel egy külön, a meglevő egyetem keretein kívül álló, az egyetem attribútumaival felruházandó theologiai fakultás. Kérdem, hogy egy ilyen fakultásnak felállítása csorbítaná-e egyházunk tekintélyét és jogegyenlőségét, különösen tekintetbe véve, hogy a budapesti egyetem katolikus vallás alapokból kath. szellemben létesült és így benne a theolog. fakultás kath. vezetés alá kerülhetne. Avagy hogy nyugodtan nézhetné-e a kath. egyház az ő alapjából létesült egyetemet az egyetemi szabályzat értelmében időközönként lutheránus vezetés és befolyás alatt? Nem volna-e elvetve a fokozottabb féltékenykedés és gyűlölködés csirája?

Egyházunk részére volna-e benne köszönet? Ha egyszer Budapesten egy különálló theologiai fakultás felállítatik, vajjon ki van-e zárva annak a lehetősége, hogy ez valamikor kibővüljön egy másik egyetemre kifejlődjék, — kizárólag protestáns vezetés alatt? Két egyetem Magyarországon, Budapesten oly nagy nemzeti sérelem és veszedelem volna?

Hogy ha haladni akarunk, nem szabad örökösen csak határozunk, tervezgetnünk sérelmeket rakásra halmozunk, hanem cselekednünk kell, különösen egymás között megállapodásra jutunk. Miképen lépünk fel követelőleg bármely kormánnyal szemben, mikép győzzük meg őt igazainkról, mikor még egymást sem tudjuk meggyőzni? Azt kérde Szent-Ivány J. mily ok teszi lehetlenné a fakultás kívánságunknak megfelelő felállítását? A fő ok, hogy még magunk sem állapodtunk meg egymás között. Ennek tudásához nem kell bennfentes privilégium, másrészt idegen testület nem is vetheti szemünkre a mi belső egyenlenségünket, mert ezzel igazán érintené érzékenységünket s joggal kérdezhethetnénk mi alapon avatkozik belügyeinkbe?

Egy sokféle felekezetet magában foglaló ország kormányának helyes cselekedete lenne-e minden indokait a nyilvánosság elé tárni és nem-e tapintatosabb bölesen hallgatnia? Avagy csak prot. érdekek vannak Magyarországon?

Lelkészi karunk kötelesség teljesítését és lelki nagyságát nem támadtam meg és azt sem állítottam, hogy a meglevő akadémiáinkon nem nevelkedhetnek ezentul is tekintélyes és hitbuzgó lelkészek, akiknek egyetemi képzettség okvetlen kellene, de ha egyszer a különálló theologiai fakultás kérdése felvetetett s azt szükségesnek tartjuk, — végleg le kell azt tárgyalni. Dagy vegyük le a napirendről, vagy jöjjünk egyöntetű megállapodásra és határozatra és annak végrehajtására kényszerítsük azután előljáróinkat. Ne játszunk bujósdit az elvek és érzékenykedés spanyol fala mögött. Foglaljuk el a célszerűség álláspontját is, mert ha csak az elvekhez ragaszkodunk, akkor mások haladnak, mi pedig elmaradunk. Van már kiküldött bizottságunk, vegye fel az újból a tárgyalások abbaszakadt fonalát.

Br. Solymosy Lajos.

Hozzászólások

az evangélikus nőnevelés kérdéséhez.

I.

Mindig meleg érdeklődéssel viseltem a nevelésügy iránt. Ennek keretében a nőnevelés ügye iránt is. Sikerekkel is dicsekedhetném, ha a dicsekvés természetem volna.

Jogosítottnak érzem tehát magamat, hogy az evangélikus nőnevelés kérdéséhez hozzászóljak.

Feltétlenül aláírom, hogy evangélikus szellemű nőnevelésünkkel foglalkoznunk kell, sőt elengedhetlenül szükséges. Az indokokat mások már megírták, azokat én csak megerősíthetem.

Az eddig lefolyt vitából azonban arra a meggyőződésre jutottam, hogy a kérdéssel foglalkozók nem ismerik a vallás és közoktatásügyi miniszter ur által a múlt évben 86,100 sz. rendelettel kibocsátott és a „Leányközépiszkolák“-ra vonatkozó szervezeti szabályzatot, valamint annak tanítástervét.

A kormány által ezekben a szabályokban megállapított szervezet mind azt magában foglalja, amit az evangélikus leánynevelés érdekében az Órálló hasábjain mint szükségeset és hasznost olvastam.

A leányközépiszkolák, amiket sokan leánygimnáziumoknak képzelnek s mint ilyenről beszélnek, sőt irnak, voltaképen nem leánygimnáziumok. A leánygimnázium csak egy esetleges része a leányközépiszkolának.

A leányközépiszkola a miniszteri szervezet szerint két tagozatból áll. Az alsó és a felső tagozatból.

Az alsó tagozat négy osztályu. Ez azonban nem tévesztendő össze a polgári leányiskolákkal, melyeknek szintén négy osztályuk van ugyan, de a melyek népiskolák és nem középiszkolák. A polgári leányiskolák nem is alakíthatók át leányközépiszkolákká. Azok továbbra is fenntartandók. Epen ugy, mint a polgári fiúiskolák fenntartandók a fiúközépiszkolák (gimnázium, reáliskola) mellett.

A leányközépiszkolák alsó tagozatának egész tanterve teljesen más, mint a polgári leányiskoláké. A különbség tekintetében elég arra reámutatni, hogy míg a polgári leányiskolákban polgári iskolai tanítói vagy tanítónői képesítéssel bíró tanerők alkalmazhatók, addig a leányközépiszkolákban csak középiszkolai tanári képesítéssel bírók.

A leányközépiszkola felső tagozata három irányu lehet. Kötelező a *leány felső iskola* felállítás, melynek három évfolyama van, Ez általános műveltséget nyújt, háztartási és gazdasági ismereteket ad. E fölé szervezni lehet még egy évi tanfolyamot, mely a nevelőnők kiképzésére

szolgál. Tehát azt a célt szolgálja, amit az Órálóban legutóbb megjelent cikk annyira szükségesnek tart.

A felső tagozat még két irányu tanfolyammal egészíthető ki. Az egyik a *leánygimnázium*, mert csak ettől kezdve leánygimnázium; a másik a *leány felső kereskedelmi iskola*. E kettő közül bármelyiket lehet szervezni a felső leányiskola mellé, avagy mineakettőt. Magukban azonban nem szervezhetők, hanem csak a felső leányiskola mellé. A leánygimnázium és a leányfelsőkereskedelmi iskola egyaránt négy évfolyamból áll.

Ime tehát meg van a leányképzés lehetősége, három, illetőleg négy irányban. Általános műveltségre a felsőleányiskola, tudományos pályára a leánygimnázium, kereskedelmi pályára a felső kereskedelmi iskola állhat rendelkezésre; a nevelőnők kiképzésére pedig a felső leányiskola fölé lehet egy évi képzőtanfolyamot szervezni.

Ilyen állami leányközépiskolák már vannak. A katolikus és református eddig ugynevezett „felsőbb“ leányiskoláikat is át kell alakítani leányközépiskolákká. Több már át is alakult, illetőleg az átalakulás folyamatban van. Csak nekünk evangélikusoknak nincsen leányközépiskolánk. Dolt „felsőbb“ leányiskoláink nem alkalmasak arra, hogy ilyenekké átalakuljanak, azoknak polgári iskolákká kell a miniszteri szervezet szerint átalakulniok.

Nem szükséges tehát új isolatípusokat keresnünk. Nem is lehetséges, mert a kormány eltérő típusú leányiskolákat nem engedélyez.

Ragadjuk meg az engedélyezhető evangélikus leányközépiskolák létesítését.

Tudomásom szerint ilyenek létesítésére több egyházkerületben megindult a mozgalom. Kell is ebből több is. Minden kerületben legalább egy. Mert hiszen a Budapesten tervezett egymagában nem elegendő az egész ország evangélikus tanulni vágyó leányai részére, sem a leányaikat magasabb műveltségre juttatni óhajtó evangélikus szülők számára.

Tereljük helyes és egyedül megvalósítható útjára evangélikus leánynevelésünk kérdését.

A leányközépiskolákban olyan magas tandíjak szedhetők, hogy ezekből a fentartás legnagyobb része fedezetet talál. Anyagilag sem kell tehát visszariadnunk az ilyen iskolák létesítésétől.

Egyházfelügyelő.

* * *

ll.

Élénk érdeklődéssel olvasom a „Nőnevelésünk hiányairól“ című cikk nyomán megindult eszmecsereét,

Elmondom én is erre vonatkozó nézeteimet, talán sikerül a felvetett kérdést megvalósulásához

közelebb vinni és a kérdés körül felmerült ellentétes nézeteket összeegyeztetni.

Én a felvetett eszmét üdvösnek és megvalósulását *evang. egyetemes egyházunk érdekében szükségesnek tartom.*

Örömmel vettem tudomásul Solymosy báró óméltóságának az első cikk hatása alatt bekövetkezett s fényes adományban megnyilatkozott érdeklődését az eddigi sikerhez, az eszmét felvető Raffay Sándor nagytiszteletű urnak őszintén gratulállok.

De engedje meg nekem a Nagytiszteletű ur, ha figyelmét felhívom arra a körülményre, hogy azok az ellenséges hangulatok, amiket első cikke kiváltott, első sorban a terübevert iskola címének a következményei.

A Nagytiszteletű ur első cikkében a létesítendő iskolát egyházunk *első* leány-nevelő intézetének mondja s későbbben is azt állítja, hogy nekünk „Evang. Leánynevelő-intézetünk“ még nincs.

Ez téves állítás! Mert igen is, nekünk van már *négy* leánynevelő-intézetünk, minden kerületnek egy-egy. *Ezekről a nevelőintézeti voltukat* elvitatni csak azért, mert azokban nemcsak nevelünk, de tanítunk is, nem lehet.

Hogy mennyire nevelőintézetek ezek is, arról sokat beszélhetne az ezen intézetek alkalmazásában álló, mintegy negyven evang. nő, aki éppen ezen iskolák nevelőintézeti szervezeténél fogva — ha állását megakarja tartani — női cölibátusra van kárhoztatva, életét *majdnem zárdailag* éli le, s sokszor a társadalmi kritika igen szigorú mértékének van kitéve, éppen iskoláink nevelőintézeti szervezetéből kifolyólag.

Hogy ne lennének nevelőintézetek ami intézeteink, ha mi *egész életünket a gyermekekkel együtt, egy nagy családot alkotva éljük le, s a gyermekeket nemcsak tanítjuk, de azokat testileg és erkölcsileg is gondozzuk?*

Leánynevelő-intézetünk tehát már van *négy*, de *olyan*, amilyen Raffay nagytiszteletű ur lelki szemei előtt lebeg, *még nincs.*

Nert igaza van Stráner V. szerkesztő urnak, hogy a tervezett intézet csak a legfelsőbb tizezrek intézete lenne.

De én azért nem török pálcát a terübevert intézet felett! Magam is tapasztaltam eseteket, amelyek azt bizonyítják, hogy ilyen intézetre ami *Ev. Egyházunknak* szüksége van, illetőleg, ennek az intézetnek a létesülése *Evang. Egyházunk* érdeke.

Hogy ez így van, azt bizonyítja Solymosy báró ur óméltóságának, a cikk hatása alatt történt spontán megnyilatkozása.

De abban ismét eltérek a Nagytiszteletű ur véleményétől, hogy a cél eléréséhez ismét *ev. egyházaink, gyülekezeteink* fillérjeit kérjük. Ezek-

re igazán elsősorban a már meglévő egyházi intézményeink nagyon is rá vannak szorulva.

Én az új intézet megvalósulását csak úgy tartom lehetségesnek, ha ahhoz az alapot és lehetőséget, a Solymosy báró ur példájához hasonló főúri adományok fogják megoldani. És hogy ez bekövetkezhet, nem tartom kizártnak.

De éppen ezért én a szervezendő leánynevelő-intézet címét már előre is: „Ev. Leánynevelő-intézet főúri családok leányai számára“ címmel határozom meg, amely a „Fortbildungsanstalt für Töchter höherer Stände“ német címet felel meg s kimondanám már most, hogy az intézet a fővárosban szervezendő, mert éppen az imént vázolt cél és címből kifolyólag, ezt az intézetet sem a meglévő, sem semmiféle létesítendő szakiskolánkkal kapcsolatban nem lehetne felállítani — ha csak nem szerveznénk egyidejűleg tanítónőképzőt is a fővárosban — mert azokat a kulturtényezőket, amelyekre ennek az intézetnek okvetlen szüksége lenne, pl.: tudományos felolvasások, muzeumok, képtárak, képzőművészeti kiállítások, színházak opera és elit Uránia színház — magas színvonalu hangversenyek, stb. stb., csakis a főváros nyújthatja.

Hogy mik lennének még az intézet felvirágozásának egyéb feltételei, arról talán máskor fogok még szólni.

Tagadhatatlan, hogy, ha bekövetkezik a fentemlített adományok sorozata, mi, akik a már meglévő négy intézetünk valamelyikével vagyunk összeforva, fájó szívvel, talán kissé irigykedve is néznénk Evang. Egyházunk ezen legújabb hajtására, de ha elgondolnók, hogy a megtörtént alapok a mi részünkre úgy sem létesültek volna, végül mégis csak örülnénk is az új alkotásnak.

És az Evang. közegháznak érdekében kívánom, hogy annak már mi is mindnyájan örülhessünk is.

Gömör-Rozsnyó

Bartholomaeidesz Adél

a tiszaker., rozsnyói leánynevelő-intézet igazgatója.

Prof. kultúra terjesztése.

A Prot. Irodalmi Társaság debreczeni köre, bőjt első vasárnapján tartotta Nagyváradon felolvasó estélyét, mely magas és tartalmas színvonalával, szinte túl sokat nyújtó programjával — nemesak a ref. és evang. intelligenciát, hanem a más vallású előkelő jelenvoltakat is valósággal gyöngyörködtette.

Az országos prot. irod. társaság ilyen körökre való beosztása, melyet a pozsonyi evang.

theol. tanárai kezdtettek meg s folytának évek óta áldásosan, igen helyes, mert kisebb apparátusával könnyebben tud, ide vagy oda ellátogatni s széthinteni a szívekbe tudását, erős prot. műveltségét vagy legalább érdeklődést iránta fölkeltetni.

Baltazár Dezső, reform. országos híri püspök hozta igazán tudós táborát ide, szívélyesen fogadtatva úgy a város, mint a két prot. egyház előljárói által. A délelőtti istentiszteletnek, melyen ő prédikált, talán több idegen vallású hallgatója volt, mint éppen hitebeli. Katholikusok, oláhok, zsidók felette nagy számmal voltak jelen, sőt a még mindég itt időző erdélyrészi oláh főpapok s udvara mind ott voltak. Ez különben viszonzás akart lenni azon figyelemért, hogy *Mangra* metropolita beiktatására Baltazár eljött. Olyan volt az az istentisztelet mint mikor *Prohászka* rándul valahová, több az idegen vallású hallgatósága mint a saját hive. De különben Baltazárt érdemes is meghallgatni. Komoly, alapos készütsége, szép magyarsága, biblikus gondolatai és gyakorlati keresztény azért senkit nem támadó, bántó beszéde miatt.

Magát az estélyt Dr. *Lenecz* Géza egyetemi theol. tanár nyitotta meg rámutatva, hogy a kereszténység nem a régi alapok, igazságok félredobásában áll, hanem azok hűséges megőrzésében s az azokon való lelki építkezésben.

Majd következett az estély felette kimagasló, közvetlen, minden póz, de annál kedvesebb s a jelen volt női lelkeket magávalragadó és talán a legdusabb magvetést jelentő előadás *Koncz* Aurélné a felsőbb leányiskola mély vallásos lelkű s nagy tudású igazgatónője részéről. *Gyertyánffy* veterán tudósak nem rég megjelent könyve alapján mutatta be Pythagoras feleségét *Theavót*, ezt az ókori *Lorántffy Zsuzsannát*. Nem a szerepelni vágyás, nem a minden nőiesség elvetése, nem az egyenlő jogokért való féktelen küzdelem, ne minden más, csak a saját lelke gyöngédségével nem törődő élet jellemezze a nőt: hanem menjen vissza a családba, melyet rutul elhagyott, lelje fel ott mind ezen erényeket, melyeket a reá nézve illetéktelen helyeken keres; legyen ott nem csak jó és vallásos anya, hűséges feleség, hanem minden szépért, nemesért lelkesülő s ezt támogató honleány. Legyen nem Phankhorst asszony, hanem modern *Theavó!* A háboru után nem amazonokra, hanem ezekre van szüksége a mi magyar társadalmunknak. *Gyertyánffy* e nemes gondolatokat magában foglaló könyvére különösen is felhívjuk a figyelmet.

Kiss Ferenc egyetemi theol. tanár, a belmisszió régtől fogva lelkes apostola olvasta vagy inkább adta elé ezután szebbnél szebb hasonla-

tokkal kiszínezett tanulmányát a nő és férfi diakonijáról egyházban, társadalomban. A férfi alapoz, épít; a nő berendez, mit a férfi alkotott. A férfi irt, gyomlál, utakat tör: a nő ültet s virággal szegélyezi az ut mentét. Találó gondolatokat vetett fel a férfiak megnyerésére, mert a nők könnyebben közelíthetők meg a szép és jó munkájára. Meg van-e a mi mai predikációknak a kívánt hatása, szól-e az a férfinak is, vagy inkább csak a nagyobb számban jelen levő nőknek. Az ő erősebb karakterükhöz is illő beszédekkel kell nekünk tartani. Az estélyt *Sulyok* helyi esperes vezette be s Baltazár püspök fejezte be szép, lelkes szavakkal.

Igazán érdemes volna e tanulmányokat, melyekkel itt a lelkeket magokkal ragadták egy füzetben kiadni, bizonyára örömmel vennék meg a más vallásuk is, kiknek napokon át beszéd tárgya volt a kör e látogatása.

Ámde egy jellemző és bántó momentumot nem hagyhatunk figyelmen kívül, melyet az estélyen tapasztaltunk. Ha valakinek kétsége volt az iránt, hogy a Prot. Irod. Társaság a református testvérek irodalmi társasága, hogy a közösséget jelző „protestáns” szó csak olyan mez, minden mélyebb tartalom és valóság nélkül: az Váradon tapasztalhatta ezt. Bár van is némi joguk a ref. testvéreknek e Társaságot magukénak tekinteni, számuk s szolgálatába adott tudásuk révén. Nálunk meg van a Luther Társaság, melynek református tagja alig akad, de fájdalom az evangélikusokat is majdnem kényszerrel kell abbe bele emelni s míg a Prot. Irod. Társaság oldalán ott látjuk tudásukkal, tollukkal minden igyekezettel a theol. tanárokat, addig nálunk mint ha nem is ők volnának első sorban hivatva egyetlen tudományos társaságunk tudományos érdekeit szolgálni.

Sulyok testvérünk megnyitóján kívül sehol semmi vonatkozás, utalás az együttérzésre, a mi pedig jól esett volna annak a szép számú intelligens evangélikus közönségnek is. Hanem volt ott szó a kálvinista parochiák szalmafedelese hajlékiról, melyek a magyar protestáns kulturának kizárólagos terjesztői valának, — a mi csak így odaállítva nem áll meg. És a mivel Kiss Ferenc befejezte beszédét az meg éppen bántó volt e gyülekezetben: „büszkeséggel tekintek fel Kálvinra, Zwinglire, Meliusra, Czeglédire, Boeskyra, Bethlenre . . . de a nőkre mint Krisztus szolgálóleányaira tisztelettel!” Tehát a mi hitünk elkezdőjére, az evangéliomi igazság napvilágra hozójára Lutherre 1917-ben föltekinteni se büszkeséggel, de még tisztelettel sem teszi meg. Jellemző ez a Társaság öntudatára s bántó a jubileum évében, mikor arról folyik a tanácskozás,

hogy együtt ünnepeljünk. Lehet-e ez akkor őszinte?!

De mind ennek dacára hálásan tekinthet Nagyvárad protestáns társadalma a debreczeni körre ezért a különben magas színvonalú és tanulságos estélyért.

B E Ő É L E T .

Az egyetemes pénzügyi bizottság március 22-én délelőtt tartotta ülését Budapesten, a Deák téren Báró Prónay Dezső és Dr. Baltik F. püspök elnöklete mellett. Az ülés legfőbb tárgyát képezte a hadisegély felosztása körüli elvek megállapítása. Hosszabb eszmecsere után a múlt évben már megállapított elveket újból fogadta el a bizottság azzal a különbséggel, hogy a segélyezendőek jövedelem határát 4000 koronáról 5000 koronára emelte fel. A segélyezendőket három osztályba kívánja beosztani s a szükséghez képest 500, 400 és 300 koronás segélyeket nyújtani. A segélyért az illető lelkészeknek ez alkalommal *indokolt kérvényt* kell az esperesek útján a kerületek elnökségéhez benyújtani, s az esperesek véleményes javaslatait, esetleg a kerületek rendelkezése szerint az esperességi számvévőszékek felülvizsgálata alapján fogja a segélyeket a *folyamodó lelkészek* között az illető kerület elnöksége kiosztani. A segélyezettektől az új bélyegtörvény II. fokozat szerint felbélyegezendő nyugtákat összegyűjtve a kerületek az egyetemes pénztárba fogják beküldeni, a honnan mindenki, a kinek részére a segély folyósítva lett, posta útján fogja háborus segélyét megkapni. A 200 ezer korona a négy kerület között egyformán lesz megosztva, úgy hogy mindegyik 45.000 koronát ezen elvek alapján köteles kiosztani, 5000 koronát pedig a legjobb belátása szerint szabadon oszthat szét a csapásokkal sújtott lelkészek, esetleg nélkülöző segédlelkészek, esetleg nyomorgó nyugdíjas lelkészek között.

Wallrabenstein homokosi lelkész testvér a temesbökényi uradalmi kastélynak belmissziói célokra való megvétele tárgyában előterjesztett javaslatát tárgyalta a bizottság s a további határozat meghozatala előtt előbb a kastélyt és a hozzá tartozó ingatlant szakértő által megfogja vizsgáltatni.

Megbeszélés tárgyát képezte még a múlt évi egyet. közgyűlés az ágostai hitvallás kiadására vonatkozó határozata is, s a bizottság a mai nyomdai és papír árak magassága mellett ezen határozat teljes végrehajtására fedezetet nem talált, hanem a meglévő készleteket fogja meg-

vásárolni és kiosztani mind a három nyelven, a mennyit csak lehet.

Záqrábban szervezendő II-ik lelkészi állás fenntartásához a közalpból a bizottság évi ezer koronát helyezett kilátásba.

Végül tudomásul vette a bizottság az egyetemes felügyelő azon intézkedését, hogy az országos tanári nyugdíjintézetbe a pozsonyi theol. tanárok után befizetendő összeget kb. 77.000 koronát a pozsonyi theol. akad. pénztárnak az egyetemi pénztár rendelkezésére boesátolta. Ezen összeg egy részét (kb. 27 ezer koronát) az egyet. nyugdíjintézet, másrészt a pozsonyi theol. akadémia, s csak a harmadik részét fogja az egyetemes pénztár fedezni.

Duszik Lajos beiktatása. A háborus időkben nem remélt nagyszabású ünnepség keretében iktatták be a miskolci lelkész állásába lapunk főmunkatársát, Duszik Lajos volt szatmári lelkészt, kit — mint megírtuk — a nagy multu és előkelő miskolci egyház egyhangu választással tüntetett ki. A tágas templomot csaknem szorongásig megtöltött díszes közönség lelkére mély hatást gyakorolt nemesak a Turóczy Pál jóspere által végzett beiktatási szertartás, melyben Tóth József fancesali, Wallentiinyi Aladár hernádvecsei és Marcsák János ujesanálisi lelkészek segédkeztek, hanem az új lelkész beköszöntő beszéde, melyben a mai válságos időkben a gyakorlati, a tettekkel beszélő kereszttyénséget vallotta lelkészi programjául. Az istentisztelet után, melyen a városi dalárda két szép éneket adott elő, egyházi közgyűlés volt, melyen a szokásos üdvözlések történtek. Sokan levélben és táviratban kívántak az új szövetségkötéshez szerencsét, így többek között: Geduly Henrik püspök, Dr. Meskó László egyházmegyei felügyelő, de a lelkészi becsület munkának ritka-szép megbecsülését adta a Duszik Lajos volt egyháza, midőn a nehéz közlekedési viszonyok dacára is három taggal: Thurner Albert felügyelővel, Pongrácz Lajos gondnokkal és Blatniczky István egyháztanácsossal képviselítette magát s küldte el üdvözlését.

Tábori lelkész. Zólyomi Pál nyiregyházi segédlelkészt a budapesti katonai parancsnokság tábori lelkészi tényleges szolgálatra hívta be s nevezett márc. 19-én bevonult.

A haza hőse. Csengery József zászlós, Csengery Kálmán nyiregyházi lakos, buzgó egyháztanácsosnak fia, az ojtózi szorosban hősi halált halt. A szülők haza hozatták holt tetemét s Nyiregyházán j. évi március 14-én a közönség és katonaság részvétele mellett temették el.

Halálozás. Mély gyásszal látogatta meg a kegyelem Ura az ároni Geduly családot. Márc. hó 19-én hunyta le örök álmokra szemét Nyiregyházán életének 77-ik s özvegyiségének 13. évében hosszabb szenvedés után özv. Geduly Jánosné szül. Loderer Anna. Istentől megáldott hosszú, csendes életében, mint a fáradhatatlan méh munkálkodott nagy gonddal korán árvaságra jutott gyermekeinek javán, nehéz viszonyok között nevelve azokat s mindenütt, amerre járt, igaz szeretetet hintett maga körül. Általános tisztelet, megbecsülés övezte a magas kort ért matrónát, akiben Geduly Lajos újpesti lelkész testvér, Geduly Henrik tiszakerületi püspök és özv. Hajnik Imréné szül. Geduly Ilona édesanyjukat, kilenc unoka köztük öt a haretéren, nagyanyjukat, négy dédunoka dédanyjukat és Geduly Elek Ferenc nyug. lelk. sógornójét gyászolják. Temetése március 21-én ment végbe őzzinte és nagy részvét mellett. A háznál Krieger Mihály püspöki másodlelkész mondott igen értékes, a halottat kitünően jellemző, fordulatokban igen gazdag életét ügyesen csoportosító gyászbeszédet, a sirnál pedig Hronyecz József püspöki titkár mondott bucsút és imát az elhunyt felett. Nyugtassa az Ur csendes álommal az elhunyt matrónát, adjon neki hajlékaiban örök békeséget s szeretetének gazdagságából nyujtsa vigasztalást a szomorkodó lelkeknek.

Tábori lelkészek munkája. Az egyik hadsereg prot. tábori lelkészének részleges conferentiája egyhangulag elhatározta Törteli Lajos ev. táb. lelkész indítványára, hogy háborus tapasztalataiknak, élményeiknek, írásaiknak legjavát egy vagy több kötetes munkában közre adják. A részletekről a legközelebbi egyetemes conferentia határoz. A történetileg is érdekes munkát bizonyára szívesen fogják fogadni az irodalmi körökben is. Szerkesztésével fent nevezett lelkész bízott meg. Az anyagi haszon háborús jótékony célra fog fordíttatni. A készülő nagyszabású műről legközelebb részletes jelentést is közölhetünk.

Lelkészmeghívás. Mint illetékes helyről értesülünk, a nagybecskereki ev. egyházközség a megüresedett lelkészi állásra ifj. Koren Pál törökbecsei lelkészt meghívás útján kívánja megválasztani, az egyháztanács már március 12-én meghozta az erre vonatkozó határozatát, megválasztatása valószínűleg egyhangu lesz.

Lelkészválasztás. A Lőrincz János elhalálozásával megüresedett meréspataki ev. lelkészi állomásra március hó 11-én tartott választó közgyűlésen Paulinyi Miklós horhádi lelkészt választották meg.

A szatmári választás. Mint jeleztük, tizenhárom pályázó jelentkezett a Duszik Lajos távozásával megüresedett szatmári lelkészi állásra. Mint a jelek mutatják, az egyház a bemutatkozó szónoklatok előtt nem foglalt még állást egy jelölt mellett sem. Endreffy, Treszler, Hering és Matyuga nevei vannak ez idő szerint forgalomban.

Köszönetnyilvánítás. Egyházainkhoz, szeretetintézményeinkhez s hiveinkhez történt kérő szózatomnak első eredményeként a Luther Naptár kiadóhivatala 40 drb. naptárt boesájtott rendelkezésemre. Forró köszönetet mondok a kegyes adományért úgy a tisztek, mint a legénység nevében az imádságos könyvek után ilyen kedves és praktikus ajándékot még nem kaptak a hazai földről. Hálás köszönetemet megismételve, imádságos könyvek, zsoltárok s hasznos olvasni valók iránti további kérésemet tolmácsolom harcoló hős fiaink nevében.

Törteli Lajos ev. táborigazgató lelkész.

Div. San. Col. No. 17. Tp 647.

A nagyhárolyi evang. egyházközség lélekszáma 220. A férfi egyháztagek közül hadban van 16. Az 1916. év folyamán a szentkeresztségekben részesült 4 fú, 3 leány, összesen 7 gyermek; házasságot kötött 1 vegyes pár; az Urnak szent asztalához járult 15 férfi, 55 nő, összesen 70 lélek; meghalt 3 fi, közte egy bajorországi német katona és 5 nő, összesen 8. Az egyházközség vagyonának értéke 103903 K. 90 f. teher: 13196 K. 59 f. mutakozó tiszta vagyon: 90707 K. 31 f. Vagyongyarapodás az 1916. évben 617.48. Az egyház bevétele volt: 5655 K. 34 f., kiadása: 5023 K. 02 f., pénztári maradvány: 632 K. 32 f. Egyházi adóban a hivek 1086 koronát fizettek. Az egyházi adó az állami adónak (160 %-os városi pótdadó mellett) kb. 43 %-át képezi; A künlévő egyházi adó hátrálék, mivel az egyház a hadbavonultak adófizetését családtagjaiktól nem szorgalmazta, (csak) 412 korona, január hó folyamán az egyháztagek adójukat az elnökség egyszerű és egyszeri felkérésére önként mintegy 260 koronával emelték az általános háborus drágasági viszonyokra való tekintettel. Az egyház kapott segélyt a közalapból 200 K., a Báró Baldácsy-alapból 100 K., egyházmegyei gyámintézetétől 100 korona, különböző egyházkerületi alapokból 200 K., persely és offertoriumokból 94.68 f., egyesek adományából 81 K. Persely, offertorium és gyűjtés révén befolyt s adott az egyház a Gyámintézetnek 118.57 f. (ebből 37.22 f. a ref. jub. emléklapra), a rozsnói Árvaháznak 56.04 f., a Nyugdíjintézetnek 3.50 f., „Kül-

missziói Egyesületnek 13.97 f., „Szeretetházra“ 164.44 f., „Feldult Tűzhelyekért!“ 102.14 f., az oláhok dulta brassói ev. magyar esperességnek 53.56 f., eperjesi Theol. Otthonnak 10 K., különféle háborus jótékony célra 187.06 f. A templomi istentiszteleteket az egyháztagek mellett más vallásuak is állandóan tekintélyes számban látogatják, s a persely offertorium és önkéntes adakozással némi részben szintén hozzájárulnak a tekintélyes összegeket kitevő adományokhoz. Lelkész a ref. lelkészekkel a „Protestáns Társaskör“ nagytermében állandóan rendkívül nagy közönség érdeklődése mellett több emlékünnepélyt, jótékony célú estélyt, s a teli hónapokban vallásos estélyeket rendezett, melyeken az ev. tanulók is szavaltak, s a szindarabokban szerepeltek lelkész pedig emlékbeszédeket, szabad előadásokat és felolvasásokat tartott. Lelkész, a vallás-tanítást teljesíti, a róm. kath. főgimnáziumban, az állami polgári fú és leány-, a városi önálló gazdasági nép-, a városi tanoac-, az állami elemi népiskolában és a róm. kath. zárdában. Az összes evang. tanulók száma: 41.

Jótékony célú előadás. A bányai ág, hitv. ev. egyházkerület aszodi leánynevelő-intézetének tantestülete 1917. évi marcius hó 27-en delután 4 órakor az intézet dísztermében a világtalan katonák javára jótékony célú előadást rendez 2 korona beletéradíjjal.

Vallásos estély. Az ujesanárosi egyházközség márc. 4-en tartotta meg évi rendes közgyűlést dr. Szlávik Matyás egyházelügyelű részvételével. A zelügyelű három theológus kíséretében érkezett az egyházközségbe, hol a délelotti istentiszteleten Kopesó János IV. éves theológus nagy hatással prédikált, a d. u. istentiszteletet pedig Szivák Emil III. é. theol. végezte. Este vallásos estély volt a Nőegylet Oltar-alapja (jubiláris alkotás) javára. A lelkész megnyitó imádsága és beszéde után Kopesó János szavalt a el a Honvéd levele c. halásos verset, majd Nagy Pál tanító vezetése mellett a Gyermekkar énekelt. Dr. Szlávik tartotta meg azután előadását, melynek keretében színes és jellemző képekben mutatta be a templomot zsufolásig megtöltő halgatósnak a mi nagy Lutherünk reformátori egyéniségét. A hatalmas beszéd valóban maradandó hatást keltett. Majd Lang János III. theol., aki úgy a d. e. mint d. u. istentiszteleten szép orgonálásával vonta magára a figyelmet a Pán halála c. verset szavalt a el nagyszerű színérvesszel. Ezután Szivák Emil kellemes tárogató játéka következett. Dégül az Istenért és Szabadságért c. gyönyörű melodramát szavalt a el Kopesó János hatalmas lendülettel és lelkesen. Orgonán Lang János tárogatón pedig Szivák Emil halásos finomsággal kísérete; a karénekeket Nagy Pál vezetése mellett a Gyermekkar és a Lányok-kara szép összhanggal és gyöngédséggel. Az estély a Hymnusz élénklésével végződött.

A közeledő nagypéntek alkalmából
ajánljuk a haretérre való küldés céljából is:

Nagypénteki passio

Fordította és összeállította

Törteli Lajos.

Ára 30 fillér, 50 példányon felül 24 fillér.

A husvétii ünnepekre küldjünk
katonáinknak

Isten közelében.

Énekes és imádságos könyv katonák számára.

Összeállította SZIMONIDESZ LAJOS.

Ára 30 fillér.

Megrendelések

SCHOLTZ TESTVÉREK

könyv- és papírkiskedése Budapest, IX.
intézendők.

Lelkész és vallástanár, tanár és
tanító urak rendeljék meg és
terjesszék

a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, esa-
ládi és ifjusági havi folyóiratot.

Szerkeszti:

MEGYERESY BÉLA.

Előfizetési díja egy évre 4 kor.

Az ÉBRESZTŐNEK minden keresz-
tyén családnak és minden keresz-
tyén ifjúknak el kell jutnia, hogy a
nemes szépirodalom szárnyain min-
den olvasójának lelkébe bevigye a
keresztyén magyar nemzet hatalmas
gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mufatusz. ingyen küld a kiadóhiv.

Budapest, VIII., Főh. Sándor-utca 28

Pontos és legjobb órák 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, urvacsora-kelyhek, keresztelő
kannák, oltári gyertyatartók, borkancsók. — Arany és
ezüst ékszerek, evőeszközök, chinaezüst disztárgyak
részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot
fordítok. — Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. 1. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

Borosnyomda Rákostigeten Budapest mellett.